

Izhaja 1. in 16. vsacega meseca, in velja letos do konca decembra 2 gold., za 4 mesce 1 gold. Vredništvo je v Florjanskih ulicah št. 44. Opravništvo je na Krakovskem nasipu št. 10.

Ljudski Glas.

Inserati se po ceni sprejemajo.

Rokopisi se ne vračajo.

Nefrankirane pisma se ne sprejemajo.

Domače zadeve.

Cesarsko potovanje.

Naš svetli cesar potuje zdaj po slovenski zemlji. Najprej je bil v Celovcu, kjer je bil slovesno sprejet. Potem je šel čez Beljak na Bovec in od tod v Gorico. Iz Gorice v Miramare in od tam v Pulj (Polo). Iz Pulja pride jutri po barki nazaj v Trst, kjer ga čaka se vé da slovesen sprejem, kakor je bil sijajen po sl. Goriškem. Danes pa se peljejo princ Rudolf in njegova visoka soproga princesinja Štefanija, pa cesarica skozi Ljubljano s posebnim vlakom v Trst. Potem si bodo cesar in cesarica, princ Rudolf in princesinja Štefanija skupaj ogledali tržaško razstavo in čez dva dni zopet nazaj na Dunaj odpotovali.

Škoda, da naš list bolj pogosto ne izhaja; potem bi tudi mi bolj natanko zamogli popisati cesarsko potovanje.

Deželni zbor Kranjski

mirno zboruje, kakor bi ga ne bilo. Narodnjaki so v manjšini, zato se jim ne ljubi, da bi kake važne predloge stavili, ki bi itak ne obveljali. Dr. Vošnjak je vlado prašal, če ne bi hotela število šolskih nadzornikov (11) skrčiti in samo štiri nadzornike za celo Kranjsko nastaviti. Pod ministerstvom barona Konrada se ne dá v šolskih rečeh dosti opraviti; saj vidimo, kako težko mu je iz rok izpuliti najmanjšo koncesijo.

Dr. Tonkli,

državni poslanec goriških Slovencev, je svoje volilce k Rebku pri Ajdovščini vkup povabil in jim položil račun o svojem delovanju. Prišlo je kakih 400 mož vkup. Poslanec je omenil, kako težko mu je, za goriške Slovence kaj doseči, ker je tržaška vlada, to je ces. namestnik de Pretis, Slovincem neprijazen in jim ne privoščiti ravnopravnosti. Nazadnje je še rekel, da bi se „Irredenta“, t. j. izdajalsko lahonstvo, v Primorju najložeje odpravila, ako bi se ustanovila zedinjena Slovenija ali pa Ilirija, v kateri bi imeli Slovenci večino in moč v rokah. Volilci so Tonklijev govor pohvalili in mu svoje zaupanje izrekli. To tudi zasluži, ker je v državnem in deželnem zboru vselej na svojem mestu.

Kranjsko obrtno društvo

vabi k mesečnemu občnemu zboru, kateri bode v ponedeljek 18. septembra 1882 zvečer ob polu osmih v salonu pri „Lozarju“ na št. Jakobskem trgu. Na dnevnem redu je: 1.) posvetovanje in sklepovanje o prenapredbi načrta za novo obrtniško postavo; 2.) kako bi se zastopalo društvo pri obrtnem shodu na Dunaji; 3.) pogovor o predlogu ustanovitve obrtnih bank; 4.) pogovor o tukajšnjih obrtnih in o društvenih razmerah.

Nova dvorana za porotne obravnave

se bo zidala v Hrenovih ulicah.

Izvoščiki

ali fижakarji morajo zdaj tudi na št. Jakobskem trgu stati. To novotarijo so št. Jakobski farani z veseljem pozdravili.

Nasprotno jim pa ni vstreženo z novo razvrstitvijo

poštних skrinjic.

Da se je skrinjica od Schlafferjeve hiše prenesla na redutno poslopje, s tem se je oddalila prebivalcem Žabjeka. Pri Schlafferjevi hiši je večji promet, ker gre tam mimo cesta čez most. Skrinjica na reduti je skor skrita; bolj potrebna bi bila na severni strani redute proti Staremu trgu. Skrinjica na Zupančičevi hiši pa naj bi se prenesla na Jamškovo hišo, kjer se ložeji vidi in se križajo tri ulice.

Češpljev somen

v Ljubljani je bil precej dobro obiskan. Govedine se je prignalo 400 repov, konj pa do 300. Konje so Lahi pokupili, vole pa Korošci, Hrvatje, Lahi in Štajerci.

Račja kuga na Dolenjskem.

Iz Novega mesta se piše, da razsaja po celi Krki taka huda kuga med raki, da se je bati, da bodo te živali popolnem izginile. Kar kupoma leže crknjeni raki ob bregovih Krke. To je pač nesreča za Dolenjce, ki so mnogo rakov prodali v tuje dežele.

Tržno poročilo.

Pavola na Dunaji: egiptovska 107, amerikanska 85—89, indiška 58—63 gld. 100 kil. Laneno predivo 26—36, čevljarsko 100—115, laško 100—120 gld.

100 kil. Ježice 17—18. Kravje usnje 180—185 gld. 100 kil., telečje brez glav 450—465, kozlovo 267—305 boljše, 240—250 navadno, kozlovo iz Azije 180—195, ovčje 185—195. Kože volovske še mokre z glavo 45—46 gld. 100 kil., suhe 103—105, nemške volovske 112—114.

Laneno olje je v ceni padlo, tako tudi petrolej, ker se ga preveč dovaža. V Trstu je petrolej po 9 gld. 100 kil. Fina volna je po 260—295 gld. 100 kil., navadna po 140—150, zimska 160—170, poljska 85—90, rumunska 60—65.

Mast na Dunaji 80—86 gld. 100 kil., špeh 75—77, maslo 104—108. Svila se slabo prodaja. Špirit v ceni pada. Dobi se po 30 gld. hektoliter, slivovka po 30—63.

Tržne cene v Ljubljani: pšenica hektoliter 8·26, reč 5·36, ječmen 4·23, oves 2·60, ajda 5·53, proso 5·36, koruza 6·80, fižol 10, grah 9, leča 9, krompir 100 kil. 3, maslo 92, mast 86, špeh frišen 78, prekajen 80, puter 78, meso goveje 56, telečje 60, svinjsko 58, koštrunovo 28, piška 35, golob 18, seno 100 kil. 2·50, slama 1·60.

Izvirni dopisi.

Iz Ljubljane se nam piše: Že večkrat ste svoj glas povzdignili za odpravo obrtnega dela po kaznilnicah. Naj bo še meni dovoljeno, nekaj o tem spregovoriti. Ni je stvari, o kateri bi tukajšni obrtniki in delavci že toliko let več govorili, ko o tem delu v kaznilnicah. Kamen bi se skoraj omajal, pa naše prošnje in pritožbe o tej zadevi so do zdaj čisto brez uspeha ostale. Kaj je temu vzrok? Pravijo, da bi potem ne vedeli, kako delo bi kaznjencem dali. Toda ne manjka se predlogov, ki merijo na to, da bi se kaznjencem dalo drugo bolj njim prikladno delo. Toda o teh predlogih ste že pisali in se je tudi že dosti govorilo; ko bi vlada le hotela, dobila bi za jetnike kmalo drugo delo. Konstatiram le, da, ako bi se obrtno delo po ljubljanskih kaznilnicah odpravilo, dobilo bi stalen zaslužek najmanj 20 mojstrov in 200 pomočnikov. Ljubljana trpi veliko krivico, da je ravno ona tako obdarjena s kaznilnicami, v drugih mestih pa poštene obrtniki nimajo te konkurence. Saj Ljubljana nema posebnega prometa, obrtniških izdelkov tudi skor ni ne izvažajo, kako je to, da morajo ravno ljubljanski rokodelci tako konkurenco prenašati? Naj bo vsaj enaka pravica za vse, in naj se kaznilnice enkrat v kako drugo mesto prestavijo!

Tudi havziranje s tujimi izdelki ste po pravici obsodili, kajti taki barantači prihajajo ravno ob času žetve, to je, kadar bi imel domači obrtnik kaj

zaslužiti. Že vse leto se je morda veselil tega časa; zdaj pa pride ta havzirar in mu ves zaslužek pojé. Obrtnik, ki nema skor nič lastnega premoženja, ampak le z zaupanjem dela, da si pošteno zasluži svoj skromni kruh, plačuje več davka, ko bogati kapitalist, ki ob svojih rentah ali obrestih živi. Ne manjka se krojačev, čevljarjev itd., o katerih ne bi nobeden mislil, da plačujejo po 100 do 200 gld. davka.

Zdaj je sicer veliko gibanje med obrtniki; pa vprašanje je, ali je tudi zadosti močno in stano-vitno. Če se v spanje zazibati pustimo, bo vse zopet potihnilo, in mi bomo tam, kjer smo bili. Kapitalisti in tovarnarji, posebno inozemski, bodo vse storili, da naše izbujenje zabranijo in potlačijo. Sedajna vlada je še dosti poštena, toraj je upati, da bo tudi za nas kaj storila, če ne bomo nehali vpiti in tožiti.

Naši državni poslanci toraj naj nikar ne pozabijo na nas, posebno o g. Klunu to upamo, ki je ud obrtnega odseka, da bo kaj storil za nas in če mogoče kaj pripomogel k temu, da se obrtno delo po kaznilnicah odpravi.

Iz Maribora dné 12. sept. (Društveni shod.) Mesto Maribor ima pred mnogimi to znamenito važnost, da so se v njem porodile že marsikateré koristne naprave, oziroma zavodi, za vso slovensko zemljo. Vzemimo v spomin le ustanovitev naše „Matice“ in časnika „Narod“. Tudi denašnji čas ni od prejšnjega manj živahen, kajti porodilo se je tu izpod pepela politično zbirališče štirskih Slovencev, nazvano „Slovensko društvo“, ki je sklicalo in obhajalo v nedeljo 10. t. m. svoj prvi občni zbor v prostorih gostilnice „zur Stadt Wien“. Gledé na kratek čas zborosklicanja in na bližnjo veselico v mestnem parku, ko je vse norelo k novemu odkritemu spominku na cesarja Jožefa II., se je zbralo prav dosti vdeležencev, večinoma izobraženih mož, ki se niso sramovali svojega domoljubja tukaj očitno pokazati. Ker so pa o govornikih in vršenju zbora že drugi listi dosti pisali, naj jaz tu samo to omenim, da je daleč poznani domoljub gosp. Gregorčec poročal o gospodarskih razmerah slov. Štajerja, ter omenjal v svojem govoru že splošno pripoznano resnico, da, ako hočemo kot narod obstati, moramo pač jemati poseben pozor na materijalne okoliščine naših posestnikov, ki reprezentujejo glavno silo slovenskih sinov, kajti kaj nam hasnejo inače narodne pravice, za katere moramo, res, žal! malo preveč prositi, ako pa nam še poprej poženejo po rubežih odpravljene naše kmete po svetu. Grajal je nemčursko poučevanje na mariborske vinorejske šoli, kot bedarijo omenjal nemško predavanje štirskih

poučevalnih učiteljev, ter naposled nasvetoval blezo naslednje enoglasno sprejete resolucije:

1.) Kmečki davki se morajo znižati, ker so vsled, hudir ga znaj, katerih nedoklad, ki se na-nje nalagajo, dosti previsoki.

2.) Uvožnji ponarejenega vina naj se prej ko prej v okom pride.

3.) Teba, prej ko mogoče, izdelati v državnem zboru domovsko postavo, vsled katere se kmetu nikakor ne bo smelo zarač dolga vse posestvo prodati. Nadalje pa se naj zapreči ženitovanje nemaničev.

4.) Se izreče zahvala za sploh koristno nobenostransko poslovanje štajarske kmetijske družbe, ki svoje slovensko glasilo „Gospodarju“ prilaga; isto tako tudi ustanoviteljem pašnikov za žrebeta in sadjerejske šole pri sv. Jurju.

5.) Se prosi za bolj strogo izvrševanje postave zoper posekanje gozdov i. t. d.

Z ozirom, da je društvo še le v povojih in da je nasvetovalo še v dveh družih odsekih dosti važnih resolucij, moramo ga pač vsi iz srca pozdravljati. Naj postane iz male veje v kratkem košato drevo, politično središče slovenske Štirsk! ter v najnujnejših potrebah bratom istinito pomaga!

Še en vzrok naše revščine.

Kamor človek pride, povsod mu doni tožba na ušesa, da ni denarja. Ta tožba je tudi resnična. Ne samo, da ni denarja, še dolg je po vrhu; najboljše kmetije in po mestih skor vse hiše so zadolžene. Rado se pripoveduje od starih časov, ko je imel kmet še cvenk v skrinji, zdaj pa nema družega, ko dolgo. Navadno se pravi, da so tega visoki davki krivi. Ne bomo rekli, da to ni res; toda edini vzrok našega gospodarstvenega propada to ni; če hočemo pravični biti, moramo tudi sami sebe nekoliko obdolžiti. Če so si naši pradedi kaj prihranili, ne smemo misliti, da so imeli toliko boljše dohodke, ampak bolj varčni so bili. Tačas je veljal pregovor: „Delaj, moli in šparaj!“ Zdaj pa velja le „uživaj!“ Poznamo star zakonski par; mož je imel 80 kr. na dan, pa si je toliko prihranil, da si je kupil hišico; se vé, da je za zajutrek pojedel le eno žemljico, izpil pa le v velikih praznikih kak glaž vina. Poglejmo pa, kako svet danes živi, potem se ne bomo več čudili, zakaj si mi ne moremo nič prihraniti, ampak le dolgo delamo, med tem ko so naši pradedi pri slabejših dohodkih denar imeli. Hribovski kmetje so včasih ovsen kruh jedli; kdo ga danes še jé? Le po pravici povejmo, da mi bolje živimo, nego so naši očetje! To je pa tudi resnica, da so naši očetje bili brez dolgov in da so

še trde tolarje in dvajsetice spravljene imeli. To pa le zato, ker so bili varčni.

Če je že naša potrata pri jedi in pijači velika, veliko večja je še pri obleki. Po pravici pravi pesem od starega Kranjca:

«Včasih so se oblačili
Iz domač'ga še blagá,
Niso dnarja stran nosili,
So ga shran'li raj' domá.
Zdaj pa teče vsak v štacuno,
Se obleče, ko gospod;
Pa domá je revš'na huda,
Beračija je povsod.»

Od sile je, kaka gizdavost in potrata je nastopila pri obleki: hlapci nosijo suknje iz tistega blaga, kakor ministri in cesarski namestniki; navadne postrežne ženske hodijo v svili in se lesketajo v prstanih. Včasih se je za „boljega“ štel, kdor je nosil srebrn prstan ali kako veliko medenasto škatljo v žepu, ki se je ura imenovala; zdaj nihče ne nosi prstana, če ni zlat, in ne ure, če ni srebrna. Na kmetih se oblačijo v angleško tovarniško blago; prej so nosili obleko iz domačega sukna in domačega platna. In koliko smo pri tem na zgubi! Tako domačo sukno je nosil na leta in leta; kot dečki smo nosili srajce iz domačega platna, smo se ravsali in kavšali, cukali in rukali, vendar nobeden iz nas ni bil tako močan, da bi bil tako srajco pretrgal. Kako je pa zdaj? Ne samo, da to blago ni dosti stalo, ju tudi dolgo trpelo. Odraščeni so dali tako platno pobarvati, in če je barva čez leto in dan obledela, šla je obleka vdrugič in vtretjič k barvarju. Zdaj mora pa barvarstvo konec vzeti, kajti tako blago, kakor se danes prodaja, je v šestih mescih že strgano, ali je potem še vredno, da se prebarva? Zakaj je danes blago tako za nič? Blizo Reichenberga na nemškem Pemskeem je bil en tekavec, ki si je izmislil, da bi bilo zanj koristno, ko bi s posebno mašino stare čunje raztrgal in ta prah med volno pomešal. Mož je to storil in v kratkem času obogatel. Njega so posnemali drugi tovarnarji, ter zmirom več čunj, pa zmirom manj volne devali v svoje blago. Se vé, da so čunje po ceni, pa to, kar se iz stare čunje naredi, tudi ne more družega biti ko čunja. Take čunje so le za okó narejene, na videz narejene, pa tisto malce poštene volne jih ne more dolgo vkup držati, zato kmalo razpadejo. Mi se čudimo in gremo v štacuno po novo blago, t. j. po novo čunjo. Tako pada obleka za obleko od nas in oblačilo nas grozno veliko stane na leto. Se vé, da je pri takem gospodarstvu treba več tovarn za obleko in več krojačev, ki od tega živé; pa ti bi bili tudi pri drugem rokodelstvu svoj kruh našli, ako niso bili pri krojaštvu potrebni.

Vsak iz rečenega lahko razvidi, koliko mi po nepotrebnem na obleki potratimo, in potem je lahko verjetno, zakaj si nič prihraniti ne moremo. Za potrpeti bi še bilo, ko bi ta denar v deželi ostal; tako pa večinoma roma tje, kjer so te velike tovarne za rezano blago, na Angleško, Francozko, v Belgijo in Nemčijo. Toraj se ni čuditi, da so te dežele bogate, mi pa revni, ker ves denar tje damo. To bi se poravnalo, ko bi mi na primer prav veliko žita, živine ali rude imeli, da bi to tje prodajali in denar nazaj dobili; tako pa nam tudi teh pridelkov nič ne ostaja, obrtne dežele dobivajo svoj živež in surovo blago iz Amerike, Rusije, Ogerske, Rumunije. Če smo pa mi taki siromaki, da nič posebnega za prodajati nemamo, potem je tudi neumno in bedasto od nas, da delamo tako potrato in vse kupimo, kar nam kak tujec na prodaj prinese. Veliko bolj pametno bi bilo, ko bi mi posnemali izgled naših očetov in bolj stiskali denar, ter se rajši v domače, trdno in pošteno blago oblačili. Se vé, da pri nas tega prevzetnost in gizdavost ne pripusti, in treba bi bilo ljudi s posebno postavbo k temu siliti; naj pa eden gre na Tirolsko, v Švico in gorenje Štajersko, pa tudi v Bavarsko, pa bo videl, kako so kmetje še vedno v domače sukno oblečeni. Še gospodje nosijo take jopice iz domačega „lodna“ z zelenim robom; tudi na Hrvaškem se še večinoma v domače izdelke oblačijo; samo mi smo tako bedasti, da ves denar Angležem v žepe stlačimo, potem pa tožimo, da ni denarja in da je slabo na svetu. Tudi pri obutalu je taka gizdavost. Že kmečke ženske so začele nositi čevlje na visoke štekelce, ki jih mora v enem mescu zvrniti, če tam po močvirnatih zemlji in po blatu hodi. Če le kak krajcar za mleko ali za jajca skupi, že leti v štacuno po kako cunjo. Mestni ljudje so pa tudi izbirični pri jedi; iz domače pšenice še kruha nečejo, ogerska mora biti; naš kmet mora pa svojo pšenico pod ceno prodati. Kako bo potem kmet shajal, če svoj pridelek težko in le pod ceno prodá, ob enem pa tako potrato dela pri obleki, čez potrebo pije, visoke davke plačuje in svojim otrokom prevzetno velike dote daje? Tako morajo naše kmetije v dolgove zabresti in na boben priti, ker pa kmet denarja nema, zato tudi v mestu ni zaslužka in prometa.

Naj bi naši Slovenci to nekoliko prevdarili, pa bodo prišli do spoznanja, da je lastna gizdavost in nepremišljenost mnogo kriva naše revščine in gospodarskega propada.

Pri vsej revščini pa najdemo povsodi potrato. Iz fajfe kaditi je že vsacega sram, vsak mora smodko v ustih imeti, in že mali paglavci kadé španjolete.

S tistimi 20 do 30 kr., kar jih en možki na dan na cigarah pokadi, je v prejšnjih časih že cel dan živel! In če malemu pobalinu en par soldov podariš, si ne bo kruha kupil, ampak cigaro ali španjoleto. Ženske pa, ki doma na slami ležé in še krompirja site niso, hodijo po ulicah na škrcpih in oblečene, kakor grofinje. Ali se ne bo vsak smejal taki bedasti lišpavosti? Najboljši pomoček bi bil ta, da bi se davek naložil na gizdavost, da bi vsaj tudi naša država kaj od tega imela, če že tujci smetano pojedó.

Zabavni del.

Nekaj o novošegnem brezverstvu.

Spisal F. H.

Od gospoda Krista počenši do naših dni se nikdar ni manjkalo krivovercev. Vendar je bilo med krščenimi v prejšnjih časih le malo bogatajcev, in ti si niso upali na dan, najmanje v srednjem veku, ko je bilo krščanstvo že v splošni veljavi po Evropi. Krivoverci so zanikavali posamezne točke naše vere, le malokateri, kakor Arij, se je pridržnil tajiti božanstvo Kristovo. Zanikavati pa celó bitje Boga, to je bilo prihranjeno našim časom. V časih, ko so Focij, Kalvin, Luter, Henrik VIII., Zwingli in drugi podobni začeli cepiti edinost vere in cerkve, bilo je ljudstvo še sploh verno in ni hrepenelo po tisti dušni razkošnosti, ki hoče svojo vest s tem utolažiti, da vso večnost taji, in ki se evfemistično „svoboda vesti“ imenuje, katere svobode pa biti ne more, ker se vest le za en čas omamiti pusti, popolnoma iz srca pregnati pa se ne dá. V osemnajstem stoletju pa so se začeli na Francozkem množiti kakor kuga možje, ki jim ni več zadostovalo, zanikavati samo posamezne točke katoliške vere, ampak hoteli so zavreči vse krščanstvo, zdrobiti poslopje katoliške cerkve in svet na novo sozidati na stebre filozofičnih nazorov in sistemov, po izgledu staroklasičnih filozofov. Najzlobnejši med temi krivoverci je bil Voltaire (Voltér), ki je imel mogočnega zaščitnika v pruskem kralju Frideriku II. (Miroslavu). Voltér katoliško cerkev ni drugače imenoval, ko „nesramnico“, in je sploh tako predrzno in nesramno pisal o verskih rečeh, da je človeka groza brati; prostozidarji, judje, brezverci in bogatajci pa imajo še danes nad njim svoje veselje in proslavljajo njegove, menda od hudobe same narekovane spise.

Če je v srednjem veku kak bogatajec živel, ni si upal s svojo mislijo na dan, ker se je bal razkačenega ljudstva in ojstre gosposke. V času razujzdanih Burbonov pa je bilo ljudstvo na Francozskem že tako popačeno, da se je le malokdo še zmenil za vero in nje zapovedi; vse je šlo za veseljem in uživanjem, krščanske zapovedi pa so bile ljudem, posebno pa bogatinom in razkošnim dvornikom, le v nadlego. Zato so z veseljem poslušali nauke novih prerokov, takozvanih enciklopedistov, kateri so po vsej deželi bukve z novimi poganskimi nazori trosili, starorimske običaje in državno osnovo republike hvalili, samodržne (absolutne) kralje in krščansko vero pa zasmehovali. To je bil začetek naših liberalcev, ki so vneti za ustavne takozvane svoboščine, ob enem pa neprijatelji krščanstva in katoliške cerkve. Znano je, kako se je iz teh nauk rodila velika in grozna francoska prekucija, v kateri je na milijone ljudi poginilo.

Pa o tej ne mislimo govoriti, temveč o prekuciji na verskem polju. Kakor plamen po strehah, širili so se novi nauki po vseh deželah. Kar je bilo tačas omikanih stanov, bili so vsi več ali manj okuženi po novem „razsvetljenju“, ter začeli sovražiti katoliške ustanove in naprave. Kot otrok svojega časa je stal n. pr. tudi cesar Jožef pod uplivom teh nazorov. Velike zmage francoskega orožja so tudi dosti pripomogle, da so tudi nazori francoskih učenjakov več in več veljave pridobivali. Vse je hrepenelo po ustavni svobodi in po svobodi vesti; prostozidarji pa so ta ogenj pridno netili in podkurjevali, ker so vedeli, da se mora to gibanje slednjič obrniti proti katoliški cerkvi, katera ni mogla in ni smela odobravati vsega, kar so od novih nazorov pijani „svobodnjaki“ zahtevali. Cerkev je branila pravice krščanskih vladarjev, branila imetje, branila krščanski zakon, ob enem pa je branila čistost Kristove vere. Bila je toraj svobodnjakom tako v političnem, kakor v verskem oziru na poti. S sovražtvom do duhovščine pa se je širilo in množilo tudi brezverstvo. Mlajši zarod omikanih stanov je bil skor ves v duhu enciklopedistov izgojen. In ko so svobodnjaki po raznih prekucijah v letih 1830 in 1848 državno oblast v roke dobili, zgubila je katoliška cerkev svojo zaslombo pri krščanskih vladarjih, in reči se sme, da je krščanstvo od tega časa nehalo biti državna vera po mnogih deželah, ampak da se le še kot veroizpovedanje večine prebivalstva trpi, države pa se smejo več staropoganske, nego krščanske imenovati, saj se postavodajalstvo ne ozira več na neizprosljive zakone Kristove vere, ampak le na slučajno mnenje parlamentarnih večin, ki so večidel v rokah „svobodnjakov“. To jasno

vidimo na civilnem zakonu, ki je po mnogih katoliških državah postavno upeljan, akoravno katoliški veri naravnost nasprotuje, ki pravi, da je zakon sakrament in da je nerazrušljiva zveza med možem in ženo. Čeravno toraj ne bomo trdili, da so vsi liberalci brez vsake vere, sme se vendar za gotovo reči, da se Evropa ne vlada več po krščanskih načelih, izvzemši morda katoliški kanton Freiburg v Švici.

Kakor so pa liberalci vso politično oblast v posest vzeli, tako so se polastili tudi duhov v verskem oziru. Z brezštevilnimi protikrščanskimi knjigami privabili so omikane stanove k sebi, in kar knjige in časniki ne premorejo, morajo izvršiti brezverske šole, v katerih se mladina ne sme več v krščanskem duhu izgojevati.

In kaj verujejo liberalci? Njih nazori so jako različni; nekateri verujejo še v Boga, drugi zopet ne. Največ jih je pristašev materijalizma po Darwinovi teoriji. Ti pravijo, da ni Boga ne duhov, da človeška duša ni nevmrjoča, ker človek duše še nema ne, ampak pogine kakor žival. Pravijo, da je človek le bolj umna žival in da ga nad njega ni višjega bitja na svetu. Če jih prašam, kdo je toliko tisoč različnih živali in rastlin ustvaril, ki je vsaka na svojem mestu, in kdo je sploh iz početka svet ustvaril, odgovorili ti bodo: „Svet je večni in je sam od sebe od večnosti že stal, živali in rastline pa so se same naredile.“ Iz početka, pravijo, bil je celi svet kakor en močnik, potem se je sam od sebe začel gibati, voda se je ločila od prsti, zrak od vode in zemlje, močnik se je v posamezne zvezde utrdil, med zvezdami pa se je naredil prazen prostor. Iz prsti so se same od sebe naredile najprej majhne in nepopolne živali, potem iz teh zmirom bolj popolne, nazadnje se je (menda iz psa ali medveda) naredila opica, iz opice pa človek.“ Če jih pa prašam, kako je to, da se danes ne naredi več iz opice človek, ampak da opica zmirom opica ostane in le opice rodi, ne vedó ti nobenega odgovora, ampak le pravijo, da zdaj ni več tisti prehodni čas in da je trpelo na milijone let, prej da se je ta sprememba izvršila. Nekteri iz njih tudi pravijo, da je celi svet Bog in da je kamen ravno tako en del Bogá, kakor človek.

Da se vsi taki nazori temeljito pobijejo, trebalo bi cele knjige. Vendar znamo takoj nekaj ugovorov navesti, ki nam jih narekuje zdrava pamet:

Ako je svet Bog, kak pomen in kako nalogo ima potem njegovo vedno spreminjevanje in premikovanje? Čemu se zvezde vrté in čemu zemlja? Ako žival in rastlina in človek iz zemlje zrastejo in se zopet z smrtno v prah zgrudijo, da vnovič

kedaj k življenju pridejo; ako človek nema druge naloge, ko da se rodi, en čas živi in zopet umrje, in ako je tudi z drugimi živimi bitji tako, čemu je potem vsa ta mešarija? Mar bi bil svet vedno tisti močnik ostal, kakor je bil iz početka, potem mu ne bi bilo treba tega vrtenja, spreminjevanja, stokanja in škripanja, mirno bi bil tam stal v svoji močnati neizmenosti, pa bi se ne trudil z rojenjem rastlin in živali, s premikanjem in spreminjevanjem! To bi se dalo panteistom odgovoriti, namreč tem, ki pravijo, da je celi svet Bog.

Materijalistom ali Darwinistom pa, ki trdijo, da ni Boga in da je človek najvišje bitje na svetu, moglo bi se pa reči: Če je bil celi svet iz početka en neizmeren močnik, zakaj pa zdaj ni več? Vi pravite, da se je enkrat zibati začel in da so se iz tega gibanja različne stvari naredile; pa povejte nam, kdaj se je začel gibati? in kdo je ta močnik porinil in v tir spravil, da se je začel gibati? Če ni Boga in če ta močnik ni imel duše, ampak je obstal iz same materije, kako je pa mogoče, da se je močnik sam od sebe zibati začel in različne stvari iz sebe roditi? In kdaj se je to gibanje začelo? Če se pa svet že od vekomaj giblje in ako je sedajna njegova podoba rezultat večnega prerajevanja, potem bi se svet že davno nič več spreminjati ne smel, kajti v celi večnosti je imel časa dovolj, prirediti si tako podobo, kakoršna mu je najbolj ugodna. Sprememba in večnost sta sploh dva nasprotna pojma. Kar je večno, se ne sme spreminjati, le časna reč se spreminja. Darwinisti pravijo, da so bile stvari iz početka nepopolne in da so se le po vedni spremembi do vedno večje popolnosti prišle; ob enem pa pravijo, da je svet večni. Ako je pa svet večni in ako se že od vekomaj spreminja, da bi bolj popoln postal, potem bi moral že pred eno večnostjo popoln biti. Kajti če gremo za eno večnost nazaj in prašamo: ali smo zdaj v tisti dobi, ko je človek še kakor žaba v vodi plaval? — reči bi nam morali: Bedaki, ali mislite, da je bil svet danes ustvarjen? Svet že od večnosti stoji in v tej večnosti je imel časa dovolj, človeka tacega narediti, kakoršnega imeti hoče. Če pa gremo zopet za drugo večnost nazaj, pokazali nam bodo tretjo i. t. d. Jasno je toraj, da če so kake spremembe na svetu, potem svet ni od večnosti stal, kajti vsako spremembo, ki jo zdaj naredi, bi bilo svetovno gibanje že pred eno večnostjo lahko dovršilo; če bi bil pa svet večni, potem bi nič nepopolnega in nepripravnega na svetu biti ne moglo, ker bi bil v eni večnosti svet že dovolj časa imel, te nerodnosti lahko odpravil in v vedni spremembi z bolj pripravnimi bitji nadomestil. Darwinisti lahko sami po sebi sodijo, da je še mnogo ne-

rodnih ljudi na svetu; ako pa človeški rod v spremembi in v boju za življenje vedno bolj popolen postaja, ali ni bilo v celi večnosti časa dovolj, da bi bili vsi nerodni, sitni in hudomušni ljudje iztrebljeni, in da bi bil živeči rod plemenit, kakor angeljski? Nauk o vednem napredku in o večni spremembi se toraj nikakor ne vjemata. Če pa sprememba ni od večnosti, ampak se je v času začela, potem naj nam Darwinisti povedo, kdo je svetu dal prvi sunek, da se je začel gibati in spreminjati? To pač ni mogel nihče drugi biti, ko večni Bog. Ker je pa bedasto misliti, da bi bil Bog od večnosti poleg sebe gledal tisti večni, neizmenni, nepremakljivi močnik, ki ni imel nobene svrhe, zato je pač dosti bolj pameti prikladno, verovati, da svet ni večni, ampak da ga je Bog v času ustvaril. Ravno tako plitvo je zanikanje nevmrjoče duše. Ako bi bil človek le za čas svojega življenja ustvarjen, kakor žival, potem bi gotovo v svojem srcu ne čutil tistega hrepenenja po večni sreči; klic vesti bi bil tudi nepotreben, kajti volka gotovo ne peče vest, ako jagnje raztrga. O slabih nasledkih materijalističnih naukov na javno pravnost pa se je že dosti pisalo in tudi mi bomo o priložnosti še o tem spregovoriti morali, saj v teh naukih leži krivda, da ni več poštenosti, ljubezni in pravnosti med svetom, da propada blagostanje, vednost in umetnost. Kakor je Epikur zavrnil propad rimskega carstva v filozofični sistem, ko je učil: „Jej, pij, uživaj!“, ravno tako lepšajo naši novošegnji preroki propad Evrope s takimi nauki. Mi pa hočemo ta propad zabraniti in slovenski narod ohraniti za lepšo nalogo, ki jo ima še izvršiti, zato bomo take nazore, kakor kužno bolezen, vedno preganjali.

Drobtinice.

— (Številke govoré!) V desetih letih, od 1870 do l. 1880 se je v Avstriji 74,725 kmetij po eksekutivni dražbi prodalo. Prodajale so se toliko pod ceno, da imajo zarubljeni skupaj 146 milijonov gold. zgube. Novih dolgov pa se je v tem času na kmetije naredilo 490 milijonov in 761,000 gold. Kam jadramo?

— (Zoper muhe.) Najboljše sredstvo zoper naše bišne muhe je bojda tisto zelišče, ki se imenuje „ricinus communis“ in ga tudi pri nas nekteri vrtnarji glešajo (v mali meri sadé). To zelišče ima velike cvete, in ktera muha se na tak cvet usede, pade mrtva na tla in postane bela. Seme od te rože se dobi na prodaj, in kdor se hoče muh ubraniti, naj si to rožo v sobi drži. „D. p. Landwirth.“

— (Hitri konji.) Tako hitrih konjev še ni bilo, kakor jih ima dvoje Amerikanec Frank Work v Novem Jorku. Šarec „Swiweler“ in lisjak „Edward“ pretečeta z vozom eno angleško miljo v 2 minutah 17 sekundah, eno nemško miljo (2 uri hodá) pa v 11 minutah 12 sekundah. V eni uri prideta pet in pol nemških milj daleč, to je deset ur daleč, toraj bi prišla v eni uri iz Ljubljane do Tržiča. Ta dva konja tečeta hitreje, ko naši poštni vlaki, kajti ti naredé v eni uri le 4 do 4½ milj; le brzovlak teče nekaj hitreje, ker preteče v eni uri 6 nemških milj. Se ve, da se ne sme misliti, da so taki konji po ceni. Za Edvarda je dal gospodar 12,000 tolarjev, za Swivelarja pa 18,000, toraj za oba 30,000 tolarjev ali 60,000 gld. v zlatu!

— (Grozna spridenost na Ogerskem.) Z Ogerskega dohajajo pogostoma vesti o tacihi dejanjih, da je groza človeka, ko jih sliši. Pri sodnji v Velikem Bečkereku je bilo te dni dokazano, da je 35 žen svojim možem zavdalo! V soseski Melenče je prebivala vračarica Tekla Popov, ki je iz raznih živalskih snovi in zelišč kuhala strupeno tekočino, po katerej je vsakdo, kdor jo je vžil, gotovo umrl. Ta grda ženska je po vsej okolici pošiljala svoje privržence, ki so pozvedale prepire mej zakonskimi. Kder so našle take hiše, silile so v žene, naj možem zavdajo, ter so jim prodajale strup, ki je vedno smrtno vplival. Preiskovalni sodnik Julij Verščaj je že 35 ženam dokazal, da so svoje može z strupom umorile, zoper 30 družih žen pa je še utrjen sum, da so storile enako hudodelstvo. Narodu, mej katerim je taka spridenost, smrt na peto stopa.

— (Novo raznešalno sredstvo.) Naši predniki so imeli grški ogenj, mi imamo strelni prah, za njim smo dobili dinamit in tako dobivamo vedno močnejša razdirajoča sredstva. Nedavno pa so v Cherburgu na Francoskem preskušali novo tako sredstvo, imenovano „Panclastit“ (vselom). To sredstvo je že zaradi tega znamenito, ker se ne užge tako rado, kakor dinamit, in je toraj mnogo manj nevarno, ima pa dvakrat toliko moči, kakor dinamit, kar so vse poskušnje v Cherburgu potrdile. Iz česa delajo ta božji strah, to v dotičnem poročilu ni povedano.

„Ed.“

— (Goreča reka.) V Worsleju blizu Manšestra na Angleškem je bil 22. m. m. strahovit ogenj, da je bila vsa okolica v groznem strahu. Unel se je malin Sendsley, v katerem je bilo tisoč sodov petroleja, v vsakem sodu 36 galon in 80 sodov navadnega olja po 180 galon. Sodi so popokali in goreče petrolje in olje se je drnilo v potok, da se je videl požar, kamor je oko neslo. Strah prebivalcev vsega kraja se ne more popisati. Ob potoku

stoječa drevesa so bila vsa v plamenu; ljudje, ki stanujejo v kočah blizu potoka, bežali so v gozde. Ogenj se je videl več milj daleč in iz raznih krajev so hiteli na pomoč ognjegasci; ali tu niso mogli nič storiti.

— (Novi goldinarski bankovci) se izdajo 1. oktobra t. l. Oni so nekoliko manjši od sedanjih, in imajo namesto zelenega plavi vrhni natisek.

— (Mesto Dunaj), glava Avstriji, sme se tudi imenovati nje želodec. Lani se je tam povžilo 150,000 goved, 250,000 telet, 250,000 prascev, 300,000 ovác in 60,000 jagnjet. Ker je po vsem na Dunaji tudi mnogo konjskih mesarn, pojedlo se je tudi teh živali več tisoč, pa o tem poročila molčé.

— (Zoper napenjanje živine) je jako uspešen in nagel pomoček ta-le: Vzamete se dve sveži jajci, in v vsako se na vrhu napravi luknja, po kateri se izpusti beljak. Potem se vsako jajce napolni s terpentinovim oljem, in se zadela luknja s koščkom kruha, da ne more izteči. Zdaj se vtaknete jajci zaporedoma tako globoko v žrelo bolnega živinčeta, da ju mora požreti. Brž se mu začne rigati, in v 5 do 10 minutah je zopet zdravo, ter se ni bati nobenih zlih nastopkov.

„Ed.“

— (Konjem in mezgom) v poletnej vročini čini rado popokajo kopita, ter se tako pokvarijo noge. Da se temu v okom pride, sešije se več kosov gobe, tako da pride na vsako kopito eden zavitek. Zgornji del zavitka se priveže na svitku, in spodnji del pokriva kopito. Goba se parkrat namoči, in ona ohrani kopito žilavo in vlažno. „G. L.“

— (Amerikanske trte) so začeli v mnogih krajih na Francoskem saditi. Nek tamošnji gospodarski list poroča, da je dosedanja skušnja učila, da ste v istini dve sorti, namreč: „Vitis riparia“, in „vitis aestivalis“, katerih se filoksera ne loti, in kateri izvrstno rodite. Poskusimo tudi v Avstriji.

„Ed.“

— (Reje pitomnih zajcev) so se tudi na Slovenskem tu pa tam poprijeli, pa mnogim njih meso prav ne tekne. Da je to le predsodek, kažejo Angleži, gladni vsake okusne jedi. Tja se samo iz Belgije na leto preko 6 milijonov tacihi zajcev izvažá. Koliko milijonov pa si jih doma priredó!

— (Kako suho meso in slanino) ohraniti. To se zgodi na zelo priprost način. V škrinjo potrosi se na dno čistega prašnega pepela iz drv, na pepel se položi vrsta mesa (ali slanine), na meso se zopet potrosi pepel in tako dalje drugo vrh drugega, dokler ni škrinja polna. Tako meso ostane izvrstno, in črvi se ga ne lotijo.

„G. L.“

— (Krava z leseno nogo.) Na Francoskem v Šarlevili je krava na nogi zbolela in poklicali so

živinozdravnika, da bi jo pobil. Zdravnik pa je bil premeten, je kravo za majhen denar kupil, jej domá bolno nogo odžagal ter jej naredil leseno nogo. Krava je popolnem ozdravela in hodi zdaj po treh pravih in po eni leseni nogi.

— (Nič ne pomaga.) Neki krčmar v Majnici (Mainz) na Nemschem, kteremu so radi nože kradli, pustil je na vse nože te besede utisniti: „Ta nož je bil vkrađen v gostilni pri itd.“ Pa kakor volk tudi zaznamovano ovco požrè, tako so tatovi tudi take nože kradli, in da bi se jih znebili, šli so z njimi po drugih gostilnab in te nože zamenjali skrivej za take nože, ki niso bili zaznamovani. Tako je neki drugi krčmar v Majnici na enkrat postal posestnik šesterih takih nožev z napisom: „Ta nož je bil vkrađen v gostilni pri itd.“

— (Medved raztrgal) je neko deklico na Erdeljskem. Pravijo, da se tam medvedi močno množé.

Pravi istrijski brinovec iz istrijskega brinja se redko kje dobi, ker ga povsodi le ponarejajo. Kdor hoče pošteno blago in kolikor mogoče po ceni dobiti, naj se obrne do mene. Cene so: najboljši po 1 gld. 30 kr. liter, srednji po 1 gld. 10 kr., brinovec iz domačega brinja pa po 80 kr. liter. Za poštenost blaga garantiram. Znanim in sploh poštenim kupčevalcem kreditiram za tri mesce.

S spoštovanjem

Ivan Korče,

izdelovalec pravega brinovca
v Cerknici pri Rakeku.

Schußmarke.

Cvet zoper trganje

po dr. Maliču

je odločno najboljšo zdravilo zoper protin ter revmatizem, trganje po udih, bolečine v križi ter živcih, otekline, otrpnele ude in kite itd.; malo časa, če se rabi, pa mine popolnem trganje, kar dokazuje obilno zahval. Zahteva naj se samo „cvet zoper trganje po dr. Maliču“ s zraven stoječim znamenjem; 1 steklenica 50 kr.

Planinski zeliščni sirop kranjski,

izboren zoper kašelj, hripavost, vratobol, prsne in pljučne bolečine. 1 stekl. 56 kr. Koristnejši nego vsi v trgovini se nahajajoči soki in siropi.

Pomuhljevo (Dorsch) jetrno olje,

najboljše vrste, izborno zoper bramore, pljučnico, kožne izpuške in bezgavne otekline. 1 stekl. 60 kr.

Anaterinska ustna voda,

najboljše za ohranjenje zob ter zobnega mesa in takoj odpravi smrdljivo sapo iz ust. 1 steklenica 40 kr.

Kri čistilne kroglice, c. kr. priv.,

ne smeje bi se v nijednem gospodinjstvu pogrešati in so se že tisučkrat sijajno osvedočile pri zabasanji človeškega telesa, glavobolu, otrpnenih udih, skazenem želodcu, jetrnih in obistnih boleznih, v škatljah à 21 kr.; jeden zavoje s 6. škatljami 1 gold. 5 kr. Razpošiljava se le jeden zavoje.

Naročila z dežele izvrše se takoj

v lekarni pri „samorogu“

Jul. pl. Trnkóczy-ja

na Mestnem trgu v Ljubljani.

Šivalni stroji.

Zalogo in prodajo pravih Howe-, Singer- in Wheeler- & Wilson-šivalnih strojev imam že več let za celo Kranjsko **le jaz sam**, in imam teh strojev zmirom zadosti na izbiranje v zalogi. Oddam jih tudi proti plačevanju na obroke, in stojim za pet let dober za poštenost blaga.

Po deželi pošiljam svoje agente, da kupčije sklepajo in kupce strojev zastonj podučujejo v šivanji.

Cilinder-stroje imam samo izbrane, pa tudi prav po ceni.

Tudi prevzamem snaženje in popravljanje starih strojev, ter to opravi hitro, trdno in po ceni.

Prodajam nadalje svilo, svitek (cvirn), volno in pavolo, šivanke za stroje, olje in posamezne kose strojev, vse ceneje, nego se drugodi dobi.

Ob enem opozorujem na svojo zalogo Wertheimovih kas (blagajnic), ki jih prodajam po istej ceni, ko tovarna sama.

S spoštovanjem

Franc Detter

v Ljubljani, Mestni trg 168.